

Kazan / Tataristan

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ
TÜRKMER

2024 / Ocak Ayı Türk Dünyası Gündemi

AZERBAIJAN

Ocak Ayı Gündemi

**Sakarya Üniversitesi
Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi
(TÜRKMER)**

Zengezur Koridoru'nda Geline Aşama Belli oldu

- 9 Ocak'ta basına aktarılan habere göre, Zengezur Koridoru'nun Azerbaycan topraklarından geçen kısmında inşa edilen kara yolunun yüzde 80'inden fazlası, demir yolu hattının ise yüzde 45'i tamamlandı.
- Azerbaycan'ın batı illeri ile Nahçıvan'ı birleştirecek, aynı zamanda Çin'den Orta Asya, Hazar Denizi, Kafkasya ve Türkiye'ye uzanan Orta Koridor'un da güzergahlarından olacak Zengezur Koridoru'ndan geçecek kara ve demir yollarının inşaatını aralıksız devam ediyor.

Azerbaycan'da Erken Cumhurbaşkanı Seçiminde 7 Aday Yarışacak

- Daha önce Yeni Azerbaycan Partisince (YAP) aday gösterilen İlham Aliyev'in, bağımsız aday Zahid Oruç ile partisi tarafından aday gösterilen Milli Cephe Partisi Genel Başkanı Razi Nurullayev'in adaylığını onaylayan Kurulda, 9 Ocak'ta adayların tescili hususunda son toplantı yapıldı.
- Kurul, partileri tarafından aday gösterilen Büyük Kuruluş Partisi Genel Başkanı Fazıl Mustafa, Büyük Azerbaycan Partisi Genel Başkanı Elşad Musayev ve Bütün Azerbaycan Halk Cephesi Partisi Genel Başkanı Kudret Hasanguliyev ile bağımsız aday Fuat Aliyev'in adaylığını onayladı.

Azerbaycan'da Bir Fransız Vatandaşı Casusluk Suçlamasıyla Tutuklandı

- 10 Ocak'ta Azerbaycan Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Ayhan Hacızade, bir Fransız vatandaşının casusluk suçlamasıyla tutuklandığını bildirdi.
- Hacızade, Fransa Dışişleri Bakanlığının, "Azerbaycan'da tutuklu bulunan Fransız vatandaşının derhal serbest bırakılması gerektiği" yönündeki açıklamasına yazılı yanıt verdi.
- "Martin Rian" isimli Fransız vatandaşının 4 Aralık 2023'te casusluk şüphesiyle gözaltına alındığını, daha sonra çıkarıldığı mahkemede tutuklandığını aktaran Hacızade, söz konusu kişiyle ilgili tüm işlemlerde ulusal yasalar ve uluslararası yükümlülöklere tam uyulduğunu kaydetti.

Aliyev: Zengezur Koridoru Açılmazsa Ermenistan'la Sınırları Açmayacağız

- Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, 11 Ocak'ta yerel kanallara yaptığı açıklamada Azerbaycan'ın batı illerini Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'ne bağlayacak Zengezur Koridoru'na ilişkin, "En uygun seçenek Mehri (Ermenistan'da bulunan) bölgesinden geçecek güzergahtır. Hem demir yolu hem de kara yolu oradan geçmelidir. 'Azerbaycan'dan Azerbaycan'a insanların ve yüklerin hiçbir kontrole tabi tutulmadan geçmesi gerekiyor. Aksi takdirde Ermenistan sonsuza kadar çıkmazda kalacak. Ve bahsettiğim güzergah açılmadığı takdirde Ermenistan'la sınırlarımızı açmayacağız" diye konuştu.

Türkiye ile Azerbaycan Arasında İmzalanan Anlaşma Resmi Gazete'de Yayınlandı

- Ankara'da 25 Aralık 2023'te imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile [Azerbaycan](#) Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hibe Anlaşması"nın yürürlüğe girmesi hakkında karar 12 Ocak'ta Resmi Gazete'de yer aldı.
- Kararda "Tek millet, iki devlet" anlayışı temelinde iki ülke arasındaki "mevcut kardeşlik ve dostluk" ilişkilerinin artırılması ve pekiştirilmesi amacıyla tarafların anlaşığı vurgulanırken, anlaşma "Türkiye-Azerbaycan Uluslararası Ormancılık [Eğitim](#) Merkezi ve Fidanlık Tesisi" projesine yönelik temel ilkeleri ve hibelerin düzenleneceği belirtildi.

Azerbaycan, Uzayda Yörünge Hakkına Sahip Oldu

- 12 Ocak'ta Azerbaycan Dijital Kalkınma ve Ulaştırma Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada, 46 derece (doğu boylamı) yörünge konumunda bulunan "Azerspace-1" uydusunun hizmet verdiği C ve Ku frekans bantlarının Azerbaycan hükümeti adına kayıt altına alındığı, böylece ülkenin yörünge hakkı elde ettiği bildirildi.
- Açıklamada, Azerbaycan'ın uzayda yörünge hakkı elde etmesinin Uluslararası Telekomünikasyon Birliği'nce de onaylandığı kaydedildi.

Azerbaycan'da Fransız Şirketlerinin Ülkeden Çıkarılması Çağrısı

- Azerbaycan Milli Meclisi Uluslararası İlişkiler ve Parlamentolararası İlişkiler Komitesi, 18 Ocak'ta Azerbaycan hükümetine Fransa ile tüm ekonomik ilişkilerin durdurulması; "Total" dahil tüm Fransız şirketlerinin ülkeden çıkarılması çağrısı yaptı.
- Son yıllarda doğrudan Elysee Sarayının talimatlarıyla Fransa'da Azerbaycan karşıtı faaliyetlerin arttığı, Fransa'nın uluslararası hukukun norm ve ilkelerine açıkça saygısızlık sergileyerek Azerbaycan'ın toprak bütünlüğü ve egemenliğine karşı adaletsiz adımlar attığı belirtilen bildiride, Fransa'nın Azerbaycan karşıtı politikaları nedeniyle iki ülke arasındaki ilişkilerin en düşük düzeye gerilediği ve neredeyse durma noktasına geldiği kaydedildi.

Azerbaycan ve Ermenistan Sınır Belirleme Komisyonları 6. Kez Bir Araya Geldi

- Azerbaycan Dışışleri Bakanlığından yapılan açıklama, Azerbaycan Başbakan Yardımcısı Şahin Mustafayev ile Ermenistan Başbakan Yardımcısı Mher Grigoryan başkanlığındaki sınır belirleme komisyonlarının altıncı toplantısının 31 Ocak'ta iki ÷lke sınırında yapıldığı bildirildi.
- Açıklamada, toplantının içeriğine ilişkin bilgi paylaşılmadı.

Kazakistan

Ocak Ayı Gündemi

Sakarya Üniversitesi

**Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi
(TÜRKMER)**

Kazakistan'da Ocak Olayları Anılıyor

Kazakistan'ın Almatı şehrinde 2 Ocak 2022 tarihinde meydana gelen "Ocak Olayları"nın etkileri hala hatırlanıyor. Kazakistan'da her yıl 10 Ocak tarihi ulusal yas günü olarak anılıyor.

Ne olmuştu? 2 Ocak 2022 tarihinde Kazakistan'ın Janaozen kentinde başlayan protesto gösterileri, sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) fiyatlarındaki ani artış nedeniyle sürücülerin yol kapatma eylemiyle başlamış, daha sonra ekonomik eşitsizlik sloganıyla diğer şehirlere yayılmıştı. Bunun üzerine önce Tokayev Güvenlik Konseyi Başkanı olarak göreve başlamış ve Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütünden başta Rusya Federasyonu olmak üzere anlaşmaya taraf olan ülkelerden askeri yardım istemişti. Daha sonra ülke çapında olağanüstü hal ilan edilerek terörle mücadele adı verilen operasyonlara başlanmıştı. Olağanüstü hal 19 Ocak 2022 tarihine kadar sürmüştü.

Kazakistan Cumhurbaşkanı Tokayev'den İtalya'ya Resmî Ziyaret

- Kazakistan Cumhurbaşkanı Kasım Cömert Tokayev, 18 Ocak günü Roma'da İtalya Cumhurbaşkanı Sergio Mattarella ile bir görüşme gerçekleştirdi.
- Cumhurbaşkanı Tokayev, ayrıca Kazak-İtalyan yatırım yuvarlak masa toplantısına katılarak büyük İtalyan şirketlerinin üst düzey yöneticileriyle bir araya geldi.
- Kazakistan'ın Avrupa'daki ana ticaret ortaklarından biri olan İtalya, ticaret cirosu açısından Rusya ve Çin'den sonra üçüncü sırada bulunuyor. İtalya, 2005 yılından 2023'ün ilk yarısına kadar 7.3 milyar dolarlık yatırım yaparak Kazak ekonomisinin en büyük yatırımcıları arasında da yer almaktadır. Ayrıca Kazakistan'da 300 İtalyan şirket faaliyet göstermektedir.

Kazak astronot Aydın Ayımbetov: Türkiye ile Uzay İşbirliğine Hazırız

- 2015 yılında, Türk dünyasından uzaya giden altıncı, Kazaklar arasında üçüncü ve dünyanın da 545. astronot olarak kayıtlara geçen Aydın Ayımbetov, Türkiye'nin ilk astronotu Alper Gezeravcı'nın uzaya gitmesini değerlendirerek, Türkiye ile işbirliğine hazır olduklarını vurguladı.
- Şu anda Kazakistan Ulusal Uzay Şirketi (Kazakistan Garış Saparı) Başkanı olan Ayımbetov, AA'ya uzay macerasını ve Gezeravcı'nın uzay yolculuğuna ilişkin yaptığı açıklamada, Türkiye'nin Alper Gezeravcı'yı uzaya göndermesi haberini büyük bir sevinçle karşıladığını bildirdi. Ayımbetov, Gezeravcı ile 2023'te Bursa'da düzenlenen 34. Gezegen Kongresi'nde tanıştıklarını belirtti.

Hoca Ahmet Yesevi'nin El Yazması Eseri Kazakistan'da Sergilendi

- Türk kültür ve tarihinin sembol ismi, büyük Türk mutasavvıfı Pir-i Türkistan Hoca Ahmet Yesevi'nin, eserinin bir kopyası Kazakistan'da yayımlandı.
- Merkezden konuya ilişkin 24 Ocak 2024 tarihinde yapılan açıklamada, ABD'de keşfedilen kitabın Hoca Ahmet Yesevi'ye ait “**Risala Mirat el Kulub (Gönlün Aynası)**” adlı kitap olduğu bildirildi. 12. yüzyılda Arap harfleriyle Türk dilinde yazılmış olan kitap üç bölümden oluşuyor. Eserde adalet, dürüstlük ve iyilik gibi insani değerler anlatılıyor.

Kazakistan'ın Kültür Bařkenti Almatı'da Mustafa Kemal Atatürk'n Anıtı açıldı

- Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. yılı anısına, 26 Ocak Cuma günü Almatı Valilięi tarafından hazırlanan anıt, geçen yıl açılan "Atatürk Parkı"na dikildi.
- Atatürk Parkı'ndaki trene ; Kazakistan Kültür ve Enformasyon Bakanı, Türkiye'nin Astana Büyükelçisi, Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı (TÜRKSOY) Genel Sekreteri, Türkiye'nin Almatı Başkonsolosu ve Almatı Valisinin yanı sıra çok sayıda davetli ve basın mensubu katıldı.

KIRGIZİSTAN

Ocak Ayı Gündemi

**Sakarya Üniversitesi
Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi
(TÜRKMER)**

Kırgızistan'ın Yenilenmiş Bayrağı

- 8 Ocak tarihinde, Kırgızistan Meclis Başkanı Nurlanbek Şakiyev ve Bakanlar Kurulu Başkanı Akılbek Caparov'un katılımıyla Ala-Too Meydanı'nda tasarımında değişiklik yapılan ülke bayrağını göndere çekme töreni düzenlendi.

Bakan Fidan, Kırgızistanlı mevkidaşı Kulubayev ile Bişkek'te görüştü

- 9 Ocak tarihinde, Dışişleri Bakanı Hakan Fidan, Kırgızistan Dışişleri Bakanı Ceenbek Kulubayev ile bir araya geldi. Görüşmede, ikili ilişkiler tüm boyutlarıyla ele alınırken, bölgesel gelişmeler ve uluslararası konularda görüş alışverişinde bulunuldu.
- Fidan, "Burada yapılan çalışmaların ve alınan kararların ürünü olarak da 2024- 2026 çalışma programımızı az önce sizlerin de huzurunda imzaladık. Ortak stratejik planlama grubu çalışmamızın merkezinde yer alan önemli bir konu." ifadesini kullandı.

Kırgızistan ve Tacikistan 38,35 Kilometrelik Sınır Konusunda Anlaştı

- Kırgızistan ve Tacikistan hükümet delegasyonlarının iki ülke arasındaki sınırın sınırlandırılması ve çizilmesine ilişkin hukuki konularla ilgili topografik ve çalışma gruplarının düzenli toplantısı 10 Ocak - 16 Ocak tarihleri arasında Batken'de gerçekleştirildi.
- Topografik çalışma grupları Kırgız-Tacik sınırının 38,35 kilometrelik kısmı üzerinde anlaşmaya vardı. Toplantının ardından ilgili protokol imzalandı.
- Sınırın bazı kısımlarını açıklayacak bir sonraki ortak etkinliğin Tacikistan'da yapılmasına karar verildi.

Kırgızistan'da 7 büyüklüğünde deprem

- 22 Ocak tarihinde, ABD Jeolojik Araştırma Merkezi (USGS) tarafından yapılan açıklamada, Kırgızistan'ın Doğu Türkistan ile olan sınır bölgesi yakınında yer alan Kızıl-Su ilçesinin 126 kilometre güneydoğusunda saat 21:09'da 7 büyüklüğünde deprem meydana geldiği bildirilerek, depremin yaklaşık 28 kilometre derinlikte yaşandığı ifade edildi.
- Kırgız Cumhuriyeti Acil Durumlar Bakanı Boobek Ajikeyev, "*Özellikle Issık Göl bölgesinin Jeti-Ögüz, Ak-Suu ve Tyup ilçelerinde şiddetli sarsıntılar hissettik. Bişkek'te ise 4-5 puan civarındaydı*" dedi. Bakan Ajikeyev şu anda herhangi bir can kaybı veya hasarın kaydedilmediğini duyurdu.

Özbekistan ve Kırgızistan kapsamlı stratejik ortaklıktan memnun

- 27 Ocak tarihinde, Özbekistan Cumhurbaşkanı Şevket Mirziyoyev ile Kırgızistan Cumhurbaşkanı Sadır Caparov arasında 26 Ocak'ta bir telefon görüşmesi gerçekleştirildi. İki lider, görüşmede Özbekistan ve Kırgızistan arasındaki çok yönlü işbirliğinin geliştirilmesi ve derinleştirilmesine yönelik güncel konuları ele aldı.

Kırgızistan ve Kazakistan Dışışleri Bakanları Bişkek'te bir araya geldi

- 29 Ocak tarihinde, Kırgızistan Dışışleri Bakanı Ceenbek Kulubayev, ülkesine davet ettiği Kazakistan Başbakan Yardımcısı ve Dışışleri Bakanı Murat Nurtileu ile başkent Bişkek'te görüştü.
- Ala-Arça Cumhurbaşkanlığı Kongre Merkezi'nde gerçekleşen baş başa ve heyetler arası görüşmelerin ardından iki ülke dışışleri bakanları, 2024-2026 yıllarını kapsayan işbirliği programını imzaladı.

Kırgızistan, hükümlülerin nakline dair Avrupa Sözleşmesi'ne katıldı.

- 31 Ocak tarihinde, Cumhurbaşkanlığı Basın Merkezinden yapılan açıklamada, Cumhurbaşkanı Sadır Caparov'un, "Kırgız Cumhuriyeti'nin Hükümlülerin Nakline İlişkin Sözleşmeye Katılımı Hakkında" kanunu imzaladığı bildirildi.
- Açıklamada Caparov'un imzasıyla yürürlüğe girecek sözleşmeye dahil Avrupa Konseyine üye devletlere yabancı hükümlülerin nakledilmesi için ülkede yasal bir çerçevenin oluşturulmasının amaçlandığı aktarıldı.
- Söz konusu sözleşmeyle hüküm giymiş kişinin cezasının infazı için sadece vatandaşı olduğu ülkeye gönderilebileceği ifade edilen açıklamada, hükümlünün başka ülkeye ise ancak kendi rızası ile nakledilebileceği hatırlatıldı.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC)

Ocak Ayı Gündemi

**Sakarya Üniversitesi
Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi
(TÜRKMER)**

KKTC Yolları Google Haritalarından Görülebilecek

- KKTC yolları Google Haritalar üzerinden dünya çapında erişilebilir hale getiriliyor. Kıbrıs Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı ile Fact Innovation and Technologies Ltd. arasında imzalanan protokole göre KKTC'nin ana yolları, bölünmüş yolları, ilçe yolları, özel araçlar ve kameralar kullanılarak taranacak ve Google platformlarında yayınlanacaktır. Bu adım'ın ülkenin uluslararası arenada görünürlüğüne ve tanınmasına olumlu bir katkısı olacak. Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanı Erhan Arıklı, “KKTC, uluslararası alanda daha görünür olma ve tanıtımını artırma hedefiyle önemli bir adım atmıştır. Bu projenin temel amacı, Kuzey Kıbrıs'ın altyapısı, ulaşım ağı ve coğrafi yapısını detaylı bir şekilde dünya genelinde milyonlarca kullanıcıya sunarak ülkenin uluslararası alandaki görünürlüğünü artırmaktır. Bu proje, ülkemizin turistik ve ekonomik potansiyelini daha geniş kitlelere tanıtmaya fırsatı sunacaktır” dedi.

KKTC ve Türkiye Arasında Büyük Anlaşma

- Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır, 'Sanayi Yatırımlarının Kolaylaştırılması Hakkında Anlaşma' ile Türkiye'den ve KKTC'den yatırımcılar arasında ortaya çıkan farkları gidermeyi planladıklarını belirterek, 'İmzalanacak anlaşma ile finansal destek sağlanan OSB'lerde Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ve Türkiye kanunlarına tabi şirketlerin KKTC'de gerçekleştirileceği sanayi yatırımlarını kolaylaştırıyoruz dedi.
- Türkiye'nin son 21 yılda, birçok alanda büyük atılımlar gerçekleştirdiğini belirten Kacır, dev bir Ar-Ge, inovasyon ve girişimcilik ekosistemi inşa edildiğini aktardı ve şu değerlendirilmelerde bulundu:
  - "1600'den fazla Ar-Ge ve tasarım merkezimizle birlikte, 272 bin kişilik büyük bir Ar-Ge ordusu ile hareket ediyoruz.

KKTC Cumhurbaşkanı Bölgesel Kaygıların Ortasında Kıbrıs İçin 2 Devletli Çözümü Yeniden Doğruladı

- Cumhurbaşkanı Ersin Tatar Cuma günü, Kıbrıs adasında iki devlet arasında egemen eşitlik ve eşit uluslararası statüye dayanan iki devletli çözüme yenilik kattı.
- Tatar, Trabzon ziyaretinde, "KKTC, Doğu Akdeniz'de bağımsız bir Türk devletidir. Bu mücadelede Türkiye'den aldığımız destek çok değerli ve önemlidir." diye belirtti.
- Kıbrıs, BM'nin kapsamlı bir çözüme ulaşmaya yönelik çeşitli çabalarına rağmen, yıllardır Kıbrıslı Türkler'le Kıbrıslı Rumlar arasında anlaşmazlıklar devam etmekte.
- Türkiye, Kıbrıs adasında egemen eşitlik ve eşit uluslararası statüye dayalı iki devletli çözümü tamamen desteklemektedir.

Cumhurbaşkanı Tatar, Kayalar ve Özcan'la Görüştü

- Cumhurbaşkanı Ersin Tatar, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) Başkanı Serkan Kayalar ve TİKA Lefkoşa Ofis Koordinatörü Havva Pınar Özcan'ı kabul etti.
- Tatar kabulde yaptığı konuşmada, TİKA'nın KKTC için değerli ve önemli bir kuruluş olduğunu açıklayarak, KKTC'nin tarihini, kültürünü paylaşacak ve üretkenliğini arttıracak şekilde çalışmalar için teşekkür etti.
- Türkiye Cumhuriyeti ile bağların artması açısından 61 ülkede yer alan TİKA'nın KKTC'deki varlığının önemli olduğunu vurgulayan Tatar, daha güçlü bir Türkiye'nin daha güçlü bir KKTC anlamına geldiğini belirtti.
- TİKA Başkanı Serkan Kayalar da, TİKA'nın 61 ülkede yürütüldüğü çalışmalar hakkında bilgi verirken KKTC'de bulunan TİKA ofisinin en önemli ofislerden biri olduğunu dile getirdi.
- Kıbrıs Türkünün yaşam kalitesinin daha iyi olması için ellerinden gelen projeleri yapmaya çalıştıklarını söyleyen Kayalar, kendilerine verilen destek içinde ayrıca teşekkürlerini sundu.

MACARİSTAN

Ocak Ayı Gündemi

**Sakarya Üniversitesi
Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi
(TÜRKMER)**

Macaristan Siyasetinde Yılbaşı

Macaristan Cumhurbaşkanı Katalin Novák yılbaşında 2024'ten ümitlerini belirten bir konuşma yaptı. Macaristan için 2024'ün bir "ilerleme" yılı olmasını umduğunu belirtti ve ilişkilerini geliştirdikleri ülkelerle işbirliğini arttırmak istediğini söyledi.

Devam etmekte olan İsrail ve Ukrayna savaşlarına rağmen Macaristan'ın barış içinde olduğunu altını çizdi. Türkiye'deki deprem sonrasında çocukları enkaz altından kurtaran Macar afet yönetim personeline ve farklı kamu görevlilerine teşekkürlerini sundu.

Novák aynı zamanda Sırbistan Başkanı Aleksandar Vucic ve Bulgaristan Başkanı Rumen Radev ile beraber yılbaşında "ailenin önemi" temalı bir bildirge yayınladı.

Macaristan Başbakanı Victor Orban ise Rusya Başkanı Putin tarafından yılbaşı kutlanan tek AB (Avrupa Birliği) lideri oldu. Putin tarafından yılbaşı kutlanan diğer Avrupalı liderler ise Papa Francis ve Vucic'ti.

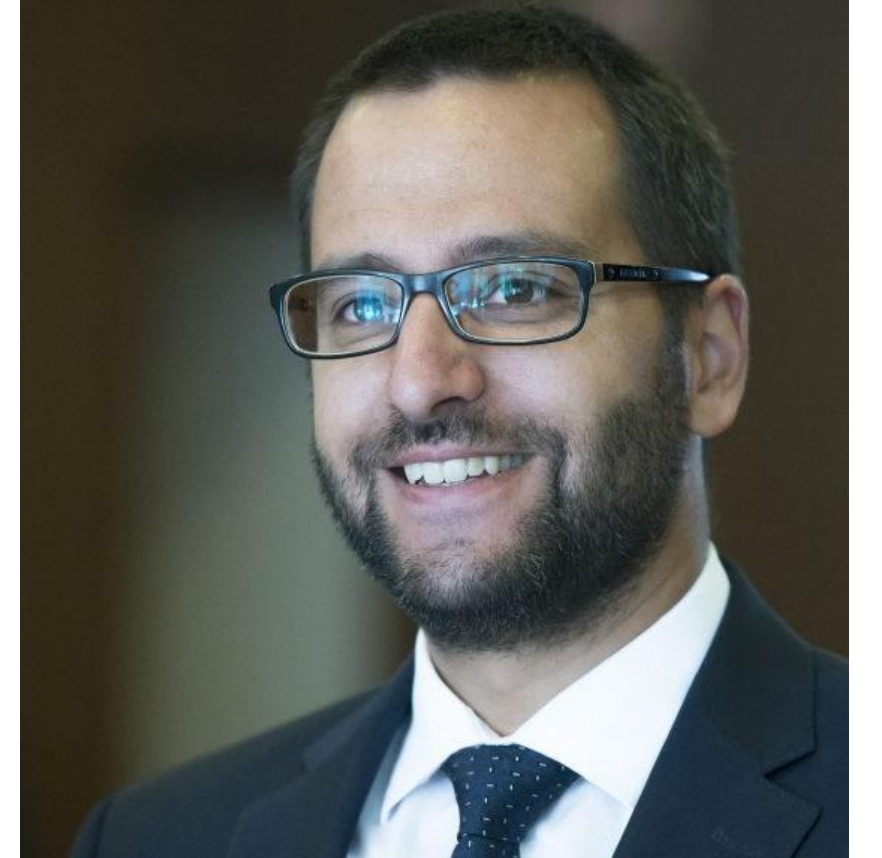

Macaristan'da Yaklaşan Seçimler İçin Egemenlik Ofisi Yeni Bir Organ Kuracak

Macaristan Egemenlik Ofisi, 2 Ocak'ta yeni bir birim kuracaklarını ve Şubat'ta faaliyete geçireceklerini ilan etti. 9 Haziran'da yapılacak yerel ve AP (Avrupa Parlamentosu) seçimlerinin güvenliği ve şeffaflığı amacıyla oluşturulacak birimin başına ise siyaset bilimci Tamás Láncki atandı.

Kurulacak birimin kendisinin ceza verme yada yaptırım uygulama yetkisi olmayacak. Diğer kurumlarla sıkı sıkıya çalışması ve bir partinin yasadışı bir işlem yapması halinde ilgili kurumlara rapor yazması planlanıyor.

Láncki, birimin seçimleri etkilemeye yönelik yabancı girişimleri önlemesi için görevlendirildiğini söyledi.

Orbán, Paris'te Jacques Delors'u Anma Törenine Katıldı

Avrupa Birliği Komisyonu eski başkanı Delors'un 27 Aralık 2023'te hayatını kaybetmesi ardından 5 Ocak'ta kendisi için Paris'te bir anma töreni yapıldı.

Törene katılan Orbán, Delors'un ilk serbest seçimlerden önce Macaristan'a gelme cesaretini gösterdiğini anlattı. Bu nedenle Macaristan'da onu, Sovyet işgali altındaki Orta Avrupa ülkelerinin özgürlüğü ve egemenliği için savaşan bir lider olarak hatırladıklarını söyledi. Ardından da, "Biz Macarlar ona bizim için yaptıklarından dolayı minnettarız." dedi.

Fransız Sosyalist Partisi üyesi olan Delors kariyeri boyunca Fransa ve AB içinde pek çok görev almıştır.

1985 ve 1995 arasında 10 yıl boyunca AB'nin yürütme organının başkanlığını yaptı. Bu süreçte Euro'ya geçilmesinde önemli bir rol oynadı. Avrupa Tek Pazarı'nın, Schengen Bölgesi'nin, Erasmus programlarının ve Ortak Tarım Politikasının mimarı oldu.

Kariyeri boyunca Avrupa Federalizmi fikrini savundu

Muhafazakar Siyasi Eylem Konferansı Nisanda Tekrar Yapılacak

Temel Haklar Merkezi Başkanı Miklós Szanthó, 13 Ocak'ta Muhafazakar Siyasi Eylem Konferansı'nın tekrar yapılacağını söyledi. Geçen yıldan bahseden Szantho global sola karşı dünya çapındaki pek çok muhafazakarın Macaristan'da ki etkinliğe katıldığını ifade etti. 2024'ün muhafazakarların yılı olacağını, Washington ve Brüksel'in kurtarılacağını ifade eden Szantho progresif solu da eleştirdi.

Amerika'da uzun süredir yapılan konferans Macaristan'da geçtiğimiz yıllarda da yapılmıştı. Candace Owens, Matt Schlapp gibi sağcı aktivistlerin katıldığı konferansta Donald Trump övülmüştü ve tekrar seçilseydi Ukrayna'daki savaşın olmayacağı yönünde açıklamalar yapılmıştı.

Ayrıca 7 Ocak'ta Iowa'da ve 22 Ocak'ta New Hampshire'de konuşma yapan Trump, Orban'ı "Avrupa'daki en sert adam" sözlerini kullanarak övdü.

Avrupa İlişkileri Bakanlığı Devlet Sekreteri Barna Pál Zsigmond ise 10 Ocak'ta Avrupa-Solu'nun sağcı zaferinden korktuğunu ve saygı ile uzlaşmaya dayalı kültürel-diyalogların önemi üzerine bir yazı paylaştı.

Ukrayna'ya Yardım Konusunda Macaristan Bazı Taleplerde Bulundu

AB tarafından yapılacak olan yardıma veto veren Macaristan 15 Ocak'ta bazı talepler öne sürdü ve kabul edilmeleri durumunda vetoyu çekeceğini bildirdi. Ukrayna'ya yapılacak 50 milyarlık desteğin 4'e bölünmesi ve 12.5 milyar şeklinde zaman içinde dağıtılması gibi talepler süreci uzatmak ve yarı yolda tekrar Macar vetosu ile karşılaşılma ihtimali yüzünden eleştirildi.

Bu talepler henüz kabul edilmedi ama diplomatik konuşmalar devam ediyor. Özellikle İtalyan Başbakanı Meloni'nin Orban ile görüşmeleri dikkat çekti. Resmi bir açıklama olmasa da gazeteler Orban'ın partisi Fidevs'i, Meloni'nin başında bulunduğu Avrupa Muhafazakları Grubu'na antlaşmaya varılması ve Orban'ın Ukrayna konusunda politikasını değiştirmesi durumunda davet edeceğini iddia etti.

22 Ocak'ta Macaristan AB ülkelerinin Ukrayna'ya silah gönderme kararlarını veto etmeyeceğini ama kendisinin de katılmayacağını açıkladı

31 Ocak'ta ise Orban, Meloni ve Fransız Başbakanı Emmanuel Macron ile Şubat'ın başında yapılacak AB toplantısı öncesi ikili görüşmelerde bulundu.

Budapeşte İsrail'den Yana Açıklamalarına Devam Ediyor

9 Ocak'ta Macaristan Dışişleri Bakanı Péter Szijjártó, İsrailli mevkidaşı Yisrael Kantz ile görüşti. Uluslararası Adalet Mahkemesi'nin terör saldırıları altında olan bir ülkeyi soykırımla itham etmesini ve dava açmasını eleştirdi. Bakan, Macaristan'ın İsrail'in meşru müdafaa hakkına verdiği desteği yineledi.

12 Ocak'ta ise bu konuşmalar Filistin Elçiliği tarafından eleştirildi. Buna karşın ayın 22'sinde Szijjártó Brüksel'de İsrail'in HAMAS'ı yok etme hedefi sadece anlaşılabilir değil aynı zamanda meşrudur dedi.

31 Ocak'ta ise HAMAS'ın elinde bulunan Macar vatandaşlar Katar'ın arabuluculuğu ile serbest bırakıldı. Szijjártó, Katar'a teşekkürlerini sundu.

Orban: ‘‘Macaristan ve Slovakya İlişkileri Hiç Bu Kadar İyi Olmamıştı’’

Macaristan Dışişleri Bakanı Péter Szijjártó 14 Ocak'ta Slovakya ve Macaristan başbakanlarının toplantısından önce Slovakya'da bulunan Macar İttifakı partisi lideri Krisztian Forro ile görüştü. Szijjártó, Macaristan'ın iki ülkenin sınırının insanları ayırmak yerine bağlaması için sınır geçişlerinin sayısını artırmaya hazır olduklarını belirtti.

16 Ocak'ta Başbakan Viktor Orbán, Slovak mevkidaşı Robert Fico ile Budapeşte'de görüştü. Orban, yeni bir ikili işbirliğinin başlatıldığını kaydetti.

Fico ise Slovak muhalefetini eleştirdi, AP'ye ve ülkesindeki yargısal değişimlere değindi. AB'nin Macaristan'ın egemenliğine zarar verdiğinden bahsetti. Orban'ın Ukrayna ve Vişegrad Dörtlüsü politikalarını desteklediğini söyledi.

Macar-Vietnam İş Forumu Düzenlendi Orban: "Doğu İle Batı Arasında Medeni İş Birliğine İnanıyoruz"

18 Ocak'ta yapılan forumda Vietnam Başbakanı Pham Minh Chinh ile görüşen Orban, Asya'nın yükselen ve durdurulamaz bir güç olduğunu ve Macaristan'ın oluşacak yeni dünya ekonomik sisteminde Macarlar için pek çok "muazzam" fırsatlar olduğunu söyledi. İki ülkenin birbirine olan yatırımlarının artacağını umduğunu ifade etti. İhracat odaklı bir ülke olan Macaristan'ın, Vietnam'da son 5 yıldır yapılan serbest piyasa girişimleri ve AB ile olan anlaşmalarından memnuniyet duyduğunu belirtti. İki ülke üzerinde de savaş yorgunluğu olduğunu söyleyen Orban aynı zamanda sadece ekonomi değil, barış konularında da iki ülkenin ortak bir zeminde olduğunu ekledi.

20 Ocak'ta forumda konuşan Szijjártó, Macaristan ve Vietnam arasındaki işbirliği gibi karşılıklı saygıya dayalı öngörülebilir ortaklıkların, mevcut çalkantılı zamanlarda daha da önemli olduğunu söyledi.

21 Ocak'ta Vietnam'a ziyarette bulunan Zsigmond, iki ülkenin ilişkilerinin gelecekte ivme kazanabileceğinin altını çizdi.

Özbekistan

Ocak Ayı Gündemi

Sakarya Üniversitesi

Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi
(TÜRKMER)

Özbekistan İtalya ile Anlaşmaları Onayladı

- 3 Ocak'ta Özbekistan Cumhurbaşkanı, İtalya ile 8 Haziran 2023'te Roma'da imzalanan anlaşmaları onaylayan üç yasayı imzaladı.
- Özellikle suçluların iadesi, cezai konularda karşılıklı adli yardımlaşma ve hükümlülerin nakline ilişkin anlaşmalar onaylandı.
- Geçen yılın Haziran ayında Özbekistan Cumhurbaşkanı Şevket Mirziyoyev Roma'yı ziyaret etmiş ve İtalya Bakanlar Kurulu Başkanı Giorgia Meloni ile görüşmüştü. Müzakereler sonucunda taraflar, iki ülke arasında stratejik ortaklık ilişkilerinin kurulmasına ilişkin ortak deklarasyonu da kabul etmişlerdi.
- Aynı zamanda 11 adet hükümetlerarası ve bakanlıklar arası belgenin teatisi için bir tören düzenlendi. Bunlar arasında hukuki konularda iş birliğine ilişkin anlaşmalar da bulunmaktadır.

Özbekistan Silahlı Kuvvetlerinin 32. Kuruluş Yıldönümü Kutlandı

- Özbekistan Cumhurbaşkanı Şevket Mirziyoyev konuşmasında Günümüzün son derece karmaşık küresel durumunu dikkate alarak "Özbekistan-2030" stratejisinde Özbekistan'ın askeri-bilimsel ve üretim potansiyelinin artırılmasına, Silahlı Kuvvetlerin savaşa hazırlıklı olmasına, onlara modern silah ve askeri teçhizat sağlanmasına, dijital teknolojilerin birliklerin faaliyetlerine dahil edilmesi ve silahların yaygınlaştırılmasına dikkat çekti.

Mirziyoyev, AB Komisyonu Başkan Yardımcısı ile görüştü.

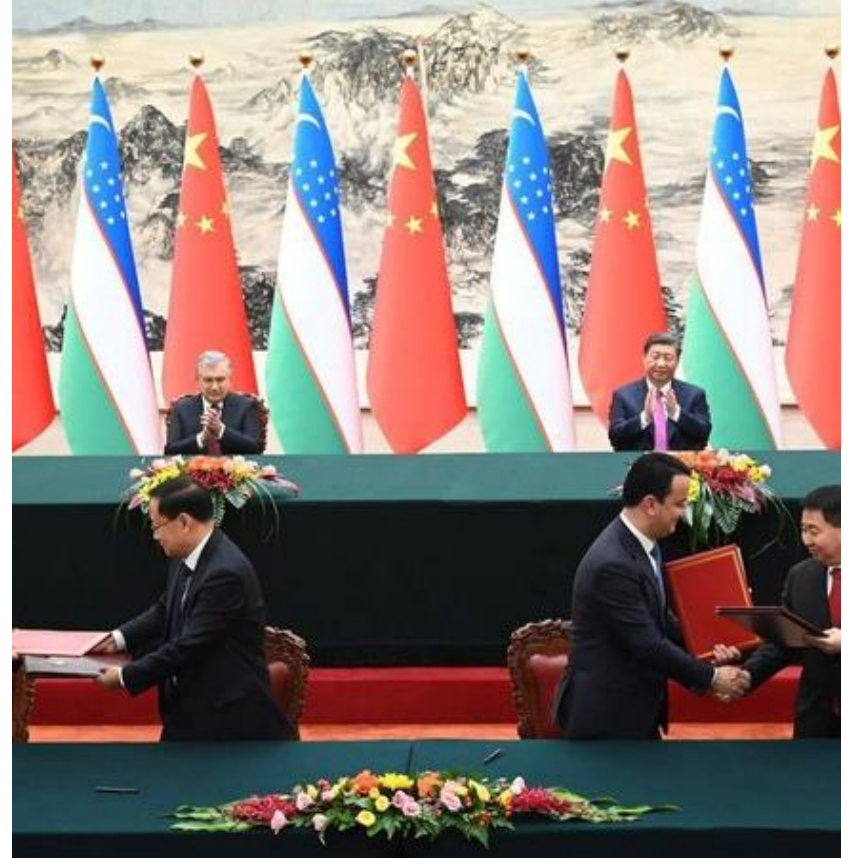
16 Ocak'ta Özbekistan Cumhurbaşkanı Şevket Mirziyoyev, Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı Margaritis Schinas liderliğindeki bir Avrupa Birliği heyetini kabul etti .

- Konuşmanın başında Avrupa Birliği'nin üst düzey temsilcisi, AB ile Özbekistan arasında diplomatik ilişkilerin kurulmasının 30. yıldönümünü kutladı . Ayrıca AB ile çok yönlü ortaklığın genişletilmesi konuları ele alındı. Daha sonra AB ile Orta Asya arasındaki bağların derinleştirilmesine yönelik ortak bir yol haritası hayata geçirildiği ve bu doğrultuda ilk “Orta Asya - AB” zirvesinin Özbekistan'da düzenlenmesine yönelik çalışmalar sürdüğü dile getirildi
- Devlet başkanının basın servisine göre, Ocak ayının sonunda Brüksel'de iki bölge arasındaki ulaşım ve iletişim bağlantısını güçlendirmeyi amaçlayan büyük bir Yatırımcı Forumu düzenlenmesi bekleniyor.

Özbekistan ve Çin hükümetleri 15'ten fazla belgeye imza attı

- 24 Ocak Özbekistan Devlet başkanının basın servisi , Özbekistan ve Çin liderleri arasındaki görüşmelerin ardından Pekin'de ikili belgelerin imza töreninin düzenlendiğini bildirdi.
- Çeşitli alanlarda karşılıklı yarar sağlayan işbirliğini güçlendirme ve Özbek-Çin kapsamlı stratejik ortaklığını zenginleştirmeye devam etme niyeti doğrulandı.
- İmzalanan belgeler arasında Özbekistan Ulaştırma Bakanlığı ile Çin Reform ve Kalkınma Devlet Komitesi arasında “Çin - Orta Asya - Avrupa” ekspres trenlerine ilişkin işbirliğinin derinleştirilmesine, "Hava İpek Yolu" nun ortaklaşa inşa edilmesine, çevrenin korunmasına, insan kaynaklarının geliştirilmesine ve yoksulluğun azaltılmasına yönelik anlaşmalar yer almaktadır.

Özbekistan Cumhurbaşkanı Özbekistan-Çin Yatırım Forumuna Katıldı

- Çin Halk Cumhuriyeti'ne yapılan devlet ziyaretinin ticari faaliyetleri sırasında Şevket Mirziyoyev, Guangdong Eyaleti Parti Komitesi Sekreteri Huang Kunmin ile birlikte Shenzhen'de düzenlenen ortak Yatırım Forumu'na katıldı.
- Geçtiğimiz yılın mayıs ayında Özbekistan devlet başkanı, Çin'e yaptığı devlet ziyareti kapsamında bu ülkenin iş, finans ve yatırım çevrelerinin önde gelen temsilcileriyle toplantılar düzenledi. Varılan önemli anlaşmalar sonucunda ikili ticari-ekonomik ve yatırım ortaklığının genişlediğini belirtmek gerekir. Özbekistan Cumhurbaşkanı, 25 Ocak'ta yaptığı konuşmada iki ülke arasındaki kapsamlı ve karşılıklı yarar sağlayan ilişkilerin her şeyden önce ekonomik iş birliğiyle güçlendiğini dile getirdi.
- Özellikle son yıllarda Çin'in Özbekistan'daki toplam yatırımını 14 milyar doları aştı ve Çin yatırımlı işletmelerin sayısı üç katına çıktı. Şevket Mirziyoyev, yakın zamanda Urumçi'de düzenlenen bölgeler arası forum ve sanayi ürünleri sergisinde önemli yatırım anlaşmalarının imzalanmasını büyük beğeniyle karşıladı.

Türkmenistan

Ocak Ayı Gündemi

Sakarya Üniversitesi

**Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi
(TÜRKMER)**

Aşkabat İle Kabil, 2024 Yılı için Elektrik Tedarik Anlaşmasını İmzaladı

- Afganistan'ın, Da Afganistan Breshna Sherkat (DABS) İcra Kurulu Başkanı Alhaj Mullah Muhammad Hanif Hamza ve beraberindeki heyet, 2 Ocak'ta Türkmenistan'a yaptığı iki günlük ziyarette Enerji Bakanı Annageldi Saparov ve Türkmenenergo yönetimiyle bir araya geldi.
- Ziyaret kapsamında yapılan görüşmelerde, 2024 yılı için elektrik enerji tedarik anlaşması imzalandı. Bu anlaşma kapsamında dört noktaya: Andhoy, Akina, Badgis ve Turgundi-Herat'a 1,8 milyar kW saate kadar enerji sağlanacak. Ayrıca Türkmenenergo Kurumu, Şebergan'dan Arganday'a kadar olan 500 kW enerji nakil hattının da tamamlanacağını güvencesini verdi.

Türkmenistan Paris'te Uluslararası Enerji Forumu Düzenleyecek

- 10 Ocak'ta basına aktarılan habere göre Türkmenistan'ın enerji sektörüne yabancı yatırımı çekmeyi amaçlayan uluslararası forum 24-25 Nisan 2024'te Paris'te düzenlenecek. Etkinlik, "Türkmenpetrol" ve "Türkmengaz" Devlet Kurumları, "Turkmenjeoloji" Devlet Şirketi tarafından "Türkmen Forum" yerli şirket ve İngiliz GaffneyCline ortaklığıyla düzenlenecek.
- Bu etkinliğin amacı, Türkmenistan enerji sektörünün tüm segmentlerinde doğrudan yabancı yatırımı çekme fırsatlarını genişletmek ve enerji sektörünün sürdürülebilir kalkınması için bölgesel diyalogu güçlendirmektir.
- Uluslararası Forum'un programı, Türkmenistan'ın enerji sektörüne yatırım çekmenin yanı sıra enerjinin geleceği, yeni çağın enerjisi, yerel ve bölgesel kalkınmaya yönelik beklentiler, hidrokarbon gelişiminin çevresel yönleri, araştırma ve geliştirme yoluyla enerji geçişini hızlandırmak gibi konuları içerecek.

INTERNATIONAL FORUM TO ATTRACT FOREIGN
INVESTMENTS IN TURKMENISTAN'S ENERGY SECTOR
-25 APRIL 2024, PARIS, FRANCE

Türkmenistan İle Kırgızistan Üst Düzey Ziyaretler Organize Edecek

- 15 Ocak'ta Kırgız Cumhuriyeti'nin Türkmenistan Büyükelçisi Azizbek Madmarov, Türkmenistan Dışişleri Bakan Yardımcısı Serdar Muhammetdurdyev ile görüştü.
- Görüşmede taraflar, Kırgız-Türkmen ilişkilerinin daha da ilerlemesi ve derinleşmesine ivme kazandıracak üst düzeyde ziyaretler düzenlemek de dahil kapsamlı iş birliğinin genişletilmesi konularını ele aldı.
- Taraflar, ekonomik ortaklığı daha da geliştirmek amacıyla Hükümetlerarası Kırgız-Türkmen Ticaret, Ekonomik, Bilimsel, Teknik ve İnsani İşbirliği Komisyonu'nun önemli rolünü ve bu Komisyonun bir sonraki Altıncı toplantısının yapılmasının ve daha önce varılan kararların uygulanmasının konusunda anlaştılar.
- Bununla birlikte enerji, ulaştırma ve lojistik ve aynı zamanda kültür ve insani alanlardaki iş birliği konularına özel önem verildi. Taraflar, düzenli temasların sürdürülmesi konusunda mutabakata vardılar.

Türkmenistan Başkonsolosu, İstanbul Valisi Davut Gül ile Görüştü

- 16 Ocak tarihinde, Türkmenistan'ın Türkiye Cumhuriyeti Başkonsolosu Muhammetnur Ovezov ile İstanbul Valisi Davut Gül arasında görüşme gerçekleşti.
- Toplantıda taraflar ticaret, ekonomi, eğitim, kültür ve insani alanlardaki iş birliği konularını ele aldı. Arkadag ve İstanbul kentleri arasındaki iş birliği konuları da dahil olmak üzere, iki ülkenin belediyeleri arasında kardeşlik ilişkilerinin kurulması konusunda görüş alışverişinde bulunuldu.
- Görüşme kapsamında Türkmenistan'ın gençlik konularına büyük önem verdiği ve devletin kalkınmasındaki rolünü güçlendirmek için mümkün olan her türlü desteği sağladığı kaydedildi.
- Ayrıca, 2024 yılının Türkmenistan'da Mahtumkulu Firaki yılı ilan edilmesi dolayısıyla çeşitli etkinliklerin yapılması konusunda görüş alışverişinde bulunuldu.

AB, Orta Asya ile Uzun Vadeli İş Birliğinde Kararlı

- Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı Margaritis Schinas 18 Ocak'ta Aşkabat ziyareti kapsamında gazetecilere verdiği demeçte; Avrupa Birliği'nin (AB), Orta Asya ülkeleriyle uzun vadeli iş birliğini dört gözle beklediğini ifade etti.
- Margaritis Schinas, Orta Asya ile iş birliklerinin tek seferlik değil uzun vadeli olduğunu, ekonomik reformların katalizörü olmaya, altyapı gelişimine önem vermeye, madencilik de dahil olmak üzere birçok alanda iş birliğini geliştirmeye kararlı olduklarını ifade etti.
- 14 Ocak'tan bu yana Orta Asya'nın beş ülkesini (Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Özbekistan ve Türkmenistan) gezen Schinas, ülkelerin liderleriyle yapılan görüşmelerin gündeminde ulaşım, yatırım ve ülkelerin birbirine bağlanması konularının yer aldığını kaydetti.

Irak, Türkmen Gazının GeçiŐi Konusunda İnan'la GrŐyor

Irak, İnan gaz boru hattı sistemi aracılığıyla geçiŐ planı kapsamında Türkmen gazının tedariki konusunda İnan'la müzakerelerde bulunuyor.

Irak Elektrik Bakanlığı'ndan 22 Ocak'ta yapılan açıklamaya göre, Irak Enerji Kurumu sözcüsü Ahmed Musa, Türkmen gazı tedarikiyle ilgili olarak "zerinde mutabakata varılan tüm gereklilikler ve konuların yerine getirildiğini" söyledi.

Kasım 2023'n başında AŞkabat'ta, Elektrik Bakanı Ziad Ali Fadel liderliğindeki Irak heyeti ile Türkmenistan'ın Trkmengaz Devlet Kurumu arasında görüşmeler yapıldı ve ilgili protokol imzalandı

Protokole göre, 5 yıl içinde yılda 9 milyar metreküp Türkmen doğalgazı İnan zerinden Irak'a taŐınacak.

Türkmenistan ile Japonya Yeni Mutabakat Zaptı İmzaladı

Türkmenistan Dışişleri Bakanı Rashid Meredov, Japonya Ekonomi, Ticaret ve Sanayi Bakanı Ken Saito ile 23 Ocak tarihinde bir araya geldi ve taraflar, Türkmenistan ile Japonya arasındaki ticari ve ekonomik bağların güçlendirilmesine odaklandıklarını ifade ettiler.

Toplantı sonunda taraflar;

- Enerji geçişlerinin uygulanmasına ilişkin işbirliği anlaşması;
- Ahal vilayetinde petrol rafinerisinin ek kompleksinin inşasına ilişkin Mutabakat Zaptı;
- Marykarbamid Tesisinin geliştirilmesine ilişkin Mutabakat Zaptı;

Anlaşmalarını imzalamışlardır.

Türkmenistan ile Japonya Eğitim Alanında Yeni Anlaşmalar İmzalandı

Türkmenistan heyetinin 23 Ocak Japonya ziyareti kapsamında, Türkmenistan Dışişleri Bakanı Raşid Meredov ile Japon Tsukuba Üniversitesi Rektörü K. Nagata ve Soka Üniversitesi Rektörü M. Suzuki arasında görüşmeler gerçekleştirildi.

Görüşmelerde, eğitim ve bilim alanında ikili ilişkilerin geliştirilmesinin ve üniversiteler arası yakın iş birliğinin daha da geliştirilmesi yolları ele alındı.

Ziyaret sırasında; Türkmenistan Dışişleri Bakanlığı Uluslararası İlişkiler Enstitüsü ile Japonya Soka Üniversitesi Arasında Mutabakat Zaptı ile Oğuz Han Türkmen Mühendislik ve Teknoloji Üniversitesi ile Japonya-Türkmen Bilimsel ve Teknik İşbirliği Derneği arasında yenilikçi teknolojiler alanında iş birliğine ilişkin Mutabakat Zaptı imzalandı.

Sakarya Üniversitesi

Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi

Ülke Araştırmacıları

**Emir
Yılmaz**

**Mustafa
Kemal
Can**

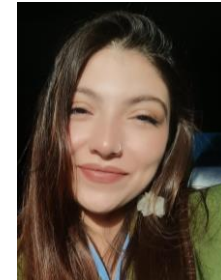
**Erdem
Yılmaz**

**Shoira
Abdullaeva**

**Muhammed
Çağrı
Turhan**

**Merve
Kevser
Polat**

**Robia
Zhamaliddinova**

Yararlanılan Kaynaklar:

1. 525.az
2. avim.ogr.tr
3. edition.cnn.com
4. hungarytoday.Hu
5. miniszterelnok.Hu
6. tr.euronews.com
7. trthaber.com
8. turkkon.org
9. <https://24.kg/kyrgyzcha/>
10. <https://24.kz/kz/zha-aly-tar>
11. <https://egemen.kz/>
12. <https://kg.akipress.org/>
13. <https://haberkibris.com/>
14. <https://turkmenportal.com>
15. <https://tr.wikipedia.org/>
16. <https://www.aa.com.tr/tr>
17. <https://www.azattyk.org/news>
18. <https://www.bbc.com/kyrgyz>
19. <https://www.election.gov.kz/>
20. <https://www.kibrispostasi.com/>
21. <https://www.kibrisgazetesi.com/>
22. <https://www.trtavaz.com.tr/canli-izle>
23. <https://qha.com.tr/>
24. <https://xabardor.uz/uz/>
25. <https://tmrl.gov.tm/tk/news>

Görseller, belirtilen kaynaklardan alınmıştır.

Yararlanılan Kaynaklar:

Görseller, belirtilen kaynaklardan alınmıştır.

26. <https://www.sondakika.com>
27. <https://www.kazakistan.kz>
28. <https://www.uzdaily.uz/ru>
29. <https://www.yeniduzen.com>
30. <https://www.ombudsman.gov.tr/>
31. <https://www.kktcb.org/tr>
32. <https://www.sozcu.com.tr/>
33. <https://www.mfa.gov.tr/>
34. <https://www.mynet.com/>
35. <https://www.trthaber.com/>
36. <https://www.atavatan-turkmenistan.com/>
37. <https://tdh.gov.tm/tk>
38. <https://www.azathabar.com/z/2246>
39. <https://www.trt.net.tr/turkmen/dunya>
40. <https://www.turkmenhabar.com/>
41. <https://jeyhun.news/>
42. <https://www.mfa.gov.tm/tk/news>
43. <https://caa.gov.tm/>
44. <https://turkmenistan.gov.tm/tk>
45. <https://www.sondakika.com/>
46. <https://www.turkmenturkbank.com>
47. <https://orient.tm/tm>
48. <https://business.com.tm/tr/>
49. <https://www.ntv.com.tr/>
50. <https://www.washingtonpost.com/>
51. <https://turkmentv.gov.tm/>
52. <https://business.com.tm/>
53. <https://metbugat.gov.tm/>